

Cocreatie met netwerken: samen bereik je meer!

Abdul Advany en Martijn van der Weijden

Toen kant-en-klare cakemixen in the jaren vijftig werden geïntroduceerd, waren huisvrouwen daar in eerste instantie niet happig op. Nadat de fabrikanten van de cakemix het recept hadden veranderd, waardoor er nog één ei aan toegevoegd moest worden, werden de cakemixen opeens wel verkocht. Dit lijkt misschien niet logisch, maar kan worden verklaard aan de hand van het Ikea-effect.

Dit geldt ook voor co-creatie door de overheid. Hoewel het resultaat hetzelfde kan zijn, is de manier waarop het tot stand komt anders. Als burgers, ondernemers en maatschappelijk partners zelf ideeën aandragen om het resultaat vorm te geven, zal dit tot een meer gedragen resultaat leiden. Dus stakeholders hun 'ei' toe laten voegen, kan net als bij de cakemixen het verschil maken.

Maar hoe laat je die inwoners, ondernemers en partners hun 'ei' toevoegen?

Willen en kunnen

'Wat wil je doen?' zegt een moeder tegen haar zoon die net 5 jaar is geworden. 'Ik wil naar de maan vliegen!'. Zijn moeder realiseert zich de vraag verkeerd gesteld te hebben en probeert het opnieuw: 'Jij mag kiezen wat je wilt doen, zolang het maar op deze wereld te doen is'. 'Dan wil ik vandaag krokodillen vangen'. Weer moet zijn moeder hem teleurstellen: 'Iets in Nederland en zonder gevaar voor ons leven'. Daarop oppert haar zoon vervolgens: 'thee drinken met koningin Maxima en de drie prinsesjes'. Nadat de moeder voor de derde keer haar hoofd schudt, reageert haar zoon stampvoetend: 'ik mag ook helemaal niks!'.

Als samenleving wil je liefst dat alles mogelijk is. Willen en kunnen is echter niet altijd gelijk aan elkaar. Een overheid met steeds minder financiële middelen, kan niet meer alles mogelijk maken en moet leren loslaten. Maar loslaten is erg lastig. Zeker met de eindeloze wensen van de maatschappij aan de ene kant en aan de andere kant de aarzeling van de overheid om los te laten.

Dat is ook wel begrijpelijk als je kijkt hoe vaak zonder succes wordt gecreëerd. Met minimale kaders vooraf mogen burgers, ondernemers en andere belanghebbenden volledig vrij meedenken. Met alle gevolgen van dien... Vaak worden ze achteraf teleurgesteld, waardoor ook zij denken: 'ik mag ook helemaal niks!'.

Inside the box

Met behulp van inside the box-thinking kan dat anders! Hierbij bakenen het college en de raad vooraf het speelveld voor 80% af. Zij kunnen rekening houden met de vele aspecten die al vast staan op financieel, juridisch en ICT-gebied. De stakeholders komen ondertussen tot ideeën over hoe de vrije ruimte in het speelveld optimaal kan worden benut. Met behulp van co-creatie worden die ideeën gevangen zodat de werkelijk vrije ruimte optimaal wordt benut. Inside the box thinking voorkomt dus het 'ik-mag-ook-helemaal-niks'-effect.

Van 'usual suspects' naar digitale 'gewone inwoners'

Tijdens een van de beter bezochte inspraakavonden ziet en hoort de gemeente zo'n twintig tot dertig bewoners. *"Zijn dit niet exact dezelfde mensen als de vorige keer?"* vraagt Astrid na afloop aan de wethouder. Samen komen ze tot de conclusie geen enkel nieuw gezicht te hebben gezien en de vraag 'Waar is de rest?' blijft onbeantwoord.

Elke gemeente heeft ermee te maken. Het zijn vooral de *'usual suspects'* die komen naar inspraakavonden. Actieve bewoners die de taal van de gemeente spreken en hard roepen om hun zin te krijgen. De *'gewone inwoner'* ontbreekt. De stem van Henk en Ingrid wordt niet gehoord. Ja... achteraf, als het te laat is.

Door digitale middelen in te zetten in de co-creatie met inwoners én door te zoeken naar andere manieren dan de gebruikelijke huis-aan-huis enquête, wordt ook de stem van Henk en Ingrid gehoord. Als gemeente moet je slim aansluiten bij de wijze waarop inwoners hun dagelijks (online) leven hebben ingericht.

Zo zag een gemeente die voorheen vooral met een vast tiental inwoners sprak over een centrum van een wijk, dat met inzet van digitale middelen dit groeide naar 400 inwoners. Niet alleen de groei van het aantal betrokken inwoners, maar ook een ander geluid werd meteen duidelijk. Waar het tiental *'usual suspects'* vooral tegen van alles waren, bleken 'Henk en Ingrid' juist veel wel te willen.

Verzilveren van de kracht van netwerken

De eerder genoemde kunst van het loslaten blijkt in de praktijk vaak erg lastig voor overheden. In de huidige netwerksamenleving is nou juist dat loslaten noodzakelijk om vooruit te komen. Losjes zoals Frissen gezegd: de netwerksamenleving kent niet één oplossing, niet één waarheid, maar herbergt waarden die gefragmenteerd en gelokaliseerd zijn. De sleutel ligt in het ontsluiten en samenbrengen van die waarden door de lokale netwerken te voorzien van de juiste infrastructuur en door goede en duidelijke kaders te stellen.

Het verzilveren van de kracht van netwerken gebeurt dus niet zomaar. Naast de infrastructuur en kaders zal je daarvoor een strijdplan moeten hebben en dat ook uitvoeren. Alleen dan komen de waardevolle ideeën uit de samenleving bovendien die mensen met een klein beetje steun ook willen uitvoeren.

Gemeenten lijken te worstelen met hun rol in de netwerksamenleving nu er veel taken vanuit het rijk worden overgeheveld. Het liefst zien ze zichzelf als een organisatie die optimaal samenwerkt met netwerken en in contact staat met de buitenwereld. Een open organisatie met medewerkers die oplossingen faciliteren waarbij niet de gemeente maar de samenleving werkt aan oplossingen. De praktijk blijkt echter vaak anders. Echte openheid en uit handen geven zijn ook best spannend.

Een aantal kansen om netwerken te verzilveren voor gemeenten, zijn:

- Faciliteren van de wil van inwoners om hun stad te verbeteren met eigen ideeën door ze te koppelen met een platform aan andere inwoners.
- Ontwerpen, ontwikkelen en beheren van openbare ruimte met en door inwoners en ondernemers.
- Samen met partners en inwoners bezuinigingsvraagstukken oplossen door deze in cocreatie op te lossen.
- Met medewerkers, inwoners en ondernemers de dienstverlening verbeteren door samen de ideale gemeente vorm te geven.
- Slim samenwerken door samen met burgers, professionals en dienstverleners de zorg van de toekomst vorm te geven.
- Organisatieontwikkeling vormgeven samen met externe netwerken.

Aan de slag?!

Wil je na het lezen van dit hoofdstuk direct aan de slag gaan? Volg dan het onderstaande stappenplan:

1. Organiseer een bijeenkomst met 5-8 medewerkers, inwoners en ondernemers. Ontwikkel een visie op de netwerkende organisatie en formuleer acties om daar te komen. Dit herken je vast van design thinking.
2. Verzamel een kopgroep van beleidsambtenaren en actieve inwoners. Organiseer met hen een creatieve brainstorm waarbij de visie wordt gepresenteerd en nagedacht wordt over potentiële proeftuinen.
3. Kies twee of drie proeftuinen op verschillende beleidsterreinen. Kies de juiste (digitale) middelen, aanpak en rollen om pilots uit te voeren.
4. Evalueer de pilots en ontwikkel beleid om toekomstige initiatieven met minder regelgeving te kunnen faciliteren.

Over de auteurs

Abdul Advany werkt bij Social Impact. Hij ondersteunt gemeenten, woningcorporaties, verenigingen en zorginstellingen bij verzilveren van netwerken met cocreatie. Afgelopen 5 jaar heeft hij meer dan 100 trajecten uitgevoerd voor het faciliteren van burgerparticipatie en overheidsparticipatie. Zijn expertise is vooral op het gebied van ruimte, zorg, bezuinigingen, cultuur, visie, dienstverlening, decentralisaties, interne samenwerking en cultuur.



www.socialimpact.nl
<https://www.Linkedin.com/in/advany>

Met innergo heeft Martijn van der Weijden zich volledig toegelegd op zijn specialisatie: visie en strategie vertalen naar uitvoering met als doel om prestaties te verbeteren. Het motto van innergo is niet voor niks 'werkend maken, werkend houden'. Niet met dikke adviesrapporten, maar met gerichte en creatieve interventies in een iteratief ontwikkelproces. Sinds de oprichting is hij met innergo actief geweest bij tientallen gemeenten, woningcorporaties, zorginstellingen en (rijks)uitvoeringsdiensten.



www.innergo.nl
<http://nl.Linkedin.com/pub/martijn-van-der-weijden/5/343/563>